

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת תולדות תשע"ה שנה ד' גליון 161
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תיקון האות יו"ד משם הוי"ה על ידי הזריזות

שהנשיאים התעצלו בקיום המצוות פגמו באות י' של שם הוי"ה. והחסירו מהם את האות י'.

כוחו של עשו נובע מעצלותם של ישראל בקיום המצוות, כמו שמצינו אצל עמלק שבא מעשו הרשע, "ויבוא עמלק ויילחם עם ישראל ברפידים". ודרשו חז"ל (סנהדרין קו.) שרפו ידיהם מלימוד התורה. "רפו ידיהם" פירושו שלמדו תורה, אבל היה זה לימוד מתוך עצלות ורפיון. ובזה נתנו כח לעשו הרשע הוא עמלק לפגוע בעם ישראל.

יעקב אבינו באחיזתו בעקב עשו מלמדנו, שיש להילחם בעצלות וברפיון הן בלימוד התורה והן בקיום המצוות, ובזה לקחת מעשו את האות י' של שם הוי"ה ולתקנה.

והנה, מצינו ביומא (כח: תניא, "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" מלמד שכל היום כשר למילה, אלא שהזריזין מקדימין למצוות שנאמר "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש וגו'". נמצא שדין זריזין מקדימין למצוות נלמד לכל המצוות אצל ברית מילה.

וכן כתבו התוס' במסכת שבת (דף קל.) בענין המחלוקת של רבי אליעזר ורבי עקיבא אי מכשירי מילה דוחין את השבת, דרבי אליעזר סובר שאם לא הביא סכין המילה בערב שבת יכול להביאו גם בשבת, ורבי עקיבא חולק וסובר דדוקא מילה דוחה שבת ולא מכשירי מילה. והתוספות שם ד"ה רבי אליעזר הקשו: "וא"ת ויביאו התינוק אצל הכלי דהשתא ליכא איסור שבת כלל דחי נושא את עצמו?" ותירצו בתירוצם השני: "ועוד י"ל, כיון דיותר בקל יביא הכלי משיביא התינוק שרי רבי אליעזר כדי למהר המצה וכו'. ע"כ. והיינו שאף בשביל דקות מעטות של הבאת הסכין שנעשית בצורה מהירה יותר מאשר הבאת התינוק הסכימו לחלל את השבת, כי מהותה של ברית מילה שנעשית על ידי "זריזין מקדימין".

ולפי דרכינו יש לומר, שכתב האר"י הקדוש בליקוטי תורה (סוף פרשת לך לך) שעל ידי מצות מילה חקוק בגוף היהודי שם שד"י, כי קודם המילה יש בו אות ש' על ידי הרמת שתי הידיים כלפי מעלה והראש באמצע שהיא צורת ש', וכן יש בו אות ד' כאשר ירים רק את ידו השמאלית ישר

הגאון רבי נתן נטע שפירא זצוק"ל בספרו מגלה עמוקות (בפרשתינו ד"ה ויהי אך יצא) מסביר מדוע נקרא שמו של "יעקב" כך. כי לכאורה יש לתמוה, מאחר שקריאת השם של יעקב היא על שם: "וידו אוחזת בעקב עשו", היה לו להיקרא רק בשם "עקב", מאיפוא ניתוספה לו אות י' בשם "יעקב". וביאר בדברי קדשו, על פי מה שפירש רש"י הסיבה שקראו שמו עשו: "לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה". ופירש הרשב"ם כי לפי זה "עשו" הוא מלשון "עשוי", כי היה עשוי ונגמר כבן שנים הרבה. אך לפי זה קשה מדוע נקרא "עשו" בחסרון י' ולא "עשוי" עם אות י'.

ותירץ במגלה עמוקות, כי אכן מתחילה היה ראוי להיקרא "עשוי" עם תוספת האות י', אך יעקב אבינו לקח ממנו את האות י' וצירפה לשמו. וזהו רמז הכתוב "וידו אוחזת בעקב עשו", "עקב" הוא לשון סוף, כלומר ידו של יעקב אוחזת "בעקב עשו" – בסוף שמו של "עשו", שהיא האות י' של "עשוי" להוציאה משם, והרמז על כך יד"ו היא אותיות יו"ד שהוציא מעקב עשו, על כן ויקרא שמו יעקב, נקרא שמו "יעקב" היא אות י' עם "עקב" על שם שהוציא האות י' מתוך "עקב" עשו. ויעו"ש מה שביאר מדוע לקח יעקב אבינו את האות י' משמו של עשו הרשע.

ולכאורה מה באה ללמד לקחת האות י' מהשם "עשו"?

מצינו בפרשת ויקהל אצל הנשיאים שהביאו את אבני החושן לנדבת המשכן נאמר (ל"ה, כ"ז): "והנשיאים הביאו את אבני השוהם". "והנשיאים" חסר יו"ד. ומבאר רש"י (ע"פ חז"ל), שמכיוון שנתעצלו ואמרו שיביאו רק לבסוף (את מה שיחסירו שאר בני ישראל), נשמטה אות יו"ד משמם.

מסביר הכלי יקר במקום, מדוע נחסרה דוקא האות י', שהיא האות היחידה במילה "נשיאים" השייכת לשם השם.

ונראה לומר על פי דרכו, כי מי שחסרה בו מידת הזריזות פוגם באות י' של שם הוי"ה, כיון שהיא האות הראשונה של שם הוי"ה, והמזדרז בקיום המצוות ולימוד התורה, מתקן את האות הראשונה של שם הוי"ה. ומכיון

כנגד גופו שהיא צורת ד', ואות י' משם שד"י נשלמת בו על ידי מצות מילה כשמתגלה העטרה על ידי הפריעה.

נמצא כי האות י' שהיא האות הראשונה משם הוי"ה, ומלמדת על הזריוות בקיום המצוות, היא זו שמתגלה בגופו של היהודי על ידי מצות מילה, אשר במהותה צריך לקיימה בזריוות.

בזאת יבואר עוד, מובא בילקוט ראובני (פרשת תולדות) שדוד המלך היה ראוי לצאת מיצחק יחד עם יעקב, אלא שהוצרך הקב"ה להפיס את דעתו של המקטרג נתן לו הקב"ה את עשו תחתיו.

ובספר עמודיה שבעה (עמוד השני פחד יצחק אות י"ב) מבאר בדרך זו את דברי המדרש (בר"ר סג, ח): כיון שראה שמואל את דוד אדמוני... נתיירא ואמר: אף זה שופך דמים כעשו. אמר לו הקב"ה: עם יפה עיניים וכו'. ולפום ריהטא איך עולה על הדעת שיהא ח"ו דוד דומה לעשו? ועם מה שנאמר יובן, כי אחרי שעשו ירש מקום דוד חשב שהוא דומה לו. ע"כ.

ולפי דרכינו דוד המלך הוא במהותו ההיפך מעשו הרשע, עשו הרשע מקבל כוחו מהעצלות בקיום המצוות, לעומת זאת דוד המלך מבטל את קליפתו של עשו על ידי זריוותו, הן בזה שהיה הוא מעורר השחר, כמו שאמרו בירושלמי (פ"א דברכות ה"א) מעולם לא בא השחר ומצא את דוד המלך ישן, הוא שאמר דוד "עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר", עורה נא כבודי מפני כבוד בוראי, שאין כבודי חשוב מאומה בפני כבוד בוראי. "אעירה שחר" – אני מעורר השחר ואין השחר מעורר אותי. (וכתב רש"י בברכות ד. עורה כבודי, אל תתכבדי בשינה כשאר מלכים, אעירה שחר, שאר מלכים השחר מעוררן ואני מעורר את השחר). והיה יצרו מקטרגו ואומר לו: דוד! דרכם של מלכים להיות השחר מעוררם ואתה אומר "אעירה שחר", דרכם של מלכים להיות ישנים עד שלש שעות ביום, ואתה אומר "חצות לילה אקום להודות לך" והוא אומר על משפטי צדקך.

וכן בסוכה (כו): מובא, שדוד המלך היה ישן כשינת הסוס, פחות משיתין נשמין.

ולכן דוד המלך אומר: "חשתי ולא התמהמהתי לשמור מצוותיך". ופי' באהל יעקב, שיש זריז שמזדרז מיד ועושה המצוה כראוי, ויש עצל שדוחה כל זמן שיש זמן, ואומר עדיין יש זמן, וכשמגיע הרגע האחרון מתחיל לרוץ. ועל זה אמר דוד המלך: "חשתי" ולא מפני שהתמהמהתי תחלה.

ולכן מצינו שבדברי הימים נקרא שמו של דוד, עם תוספת האות יו"ד וולכן הסתפקו הפוסקים כיצד לכתוב השם "דוד" בכתובה או בגט, כי יש כמה מקומות שכתוב מלא יוד, אבל הרוב חסר. עונה על זה מהרא"י בתרומת הדשן (סימן רל"ג), אין נראה כלל שום ספיקא אם כותבין דויד מלא או כותבין חסותיון שהוא כִּתְּ ב בכל ספר תהילים בכל מקום דוד בלא יו"ד. ואע"ג דבספר דברי הימים יותר ממאה פעמים כתיב דויד מלא וכו'. ע"כ. כוונתו שעל כתיבת דוד המלך עצמו יש לסמוך, ובספר תהלים שכתב לעולם הוא חסר יוד. והוא מסביר, כי דוד בגימטריא דואג,

שזה לעומת זה עשה אלהים, וביקש דוד המלך "עשה עמי אות לטובה" תוסף אות לשמי שלא יהא בגימטריא של דואג, ועל ידי זה "יראו שונאי ויבושו". ע"כ. ומהר"ם בן חביב, בספרו גט פשוט (סימן קכ"ט ס"ק קכ"א) כותב, יש אומרים שתוספת היוד לדוד, בעבור השבועה שנשבע עם יונתן. לרמוז ששתפו שם י"ה ביניהם. כלומר, עיקר שמותם, דוד ויונתן. וכך נכתב דוד בכל מקום, ויונתן ברוב המקומות, עד שכרתו הברית. אז שתפו את ה' ביניהם, ונוסף יוד לדוד וה"א ליונתן.

ולפי דרכינו טעם הדבר שהתווספה האות יו"ד לשמו של דוד, כיון שהוא תיקן את חלק הזריוות וכנגד זה קיבל את האות יו"ד המלמדת על זריוות בעבודת ה'.

מעלת יום ראש חודש כסלו:

א. כתב בספר ליקוטי צבי וז"ל: מובא ברש"י ישן (ירמיה ט') עה"פ "קראו צום" דהיינו בר"ח כסלו והוא יום סליחה כיום הכיפורים. וכל חטאים שאדם עובר מראש חודש ניסן עד תשרי מוחלין לו ביוה"כ כששב בתשובה, וכשאינו שב ממתינים מהושע"ר עד יום צום זה ראש חודש כסלו שהם מ' יום כנגד מ' יום של קבלת הלוחות והם ט' חודשים מניסן. עכ"ל.

ובילקוט מאורי אור כתב: פעם בראש חודש כסלו הקיץ המגיד ה' מטרשנוביל ואמר, שזה עתה היה בעולם העליון ושמע רעש גדול ושאל "מה יום מיומייס". וענו לו, שהיום ר"ח כסלו הוא בבחינת יוה"כ והוא יום מחילה סליחה וכפרה לישראל, כי בחנוכה גמר חתימה טובה וההארה מתחילה מראשית החודש.

ומובא בשם החת"ס שהשבוע הראשון של חודש כסלו כולו בחינת יוה"כ, ובפרט שסלו הוא בתפארת בחינת מעלת חודש סיון שניתנה בו תורה. ומובא במדרש שיום שמחת תורה היה צריך לחול ביום ו' כסלו אלא שהוקדם מפני הגשמים, ולכן צריך להרבות בו בתורה ולהזהר מרכילות ולשון הרע וחשש איסור שכן כל עמל אדם לפיהו.

כתב רבי צדוק הכהן מלובלין שבחודש כסלו יכול כל אדם לקנות עולמו בשעה אחת אם אך יפנה לדברי תורה ואז יהיה לו ה' למבטח עוז כי ה' יהיה בכסלך וזהו כסלו – כיס לב. שימלא כל חסרונו שיהא לבו דבוק בתורת ה' בהתמדה.

להתענג בתענוגים - - -

להאזין לשיעורי המרתקים של

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

התקשרו לטלפון שמספרו: 050-4133783

במחיר שיחה סלולארית רגילה, חנינם לבעלי

מסלול 'ללא הגבלה'.

השיעורים ערוכים עפ"י נושאים ותתי נושאים:

פרשת השבוע, מועדים, תנאים ואמוראים, הלכה,

ספר אהבת חסד, ועוד.

מעולה לניצול זמן המתנה/בסיעה/הליכה, ללימוד

מענג ומשובב נפש.

(לשיעורים על פרשת תולדות הקישו: 116)

הכניסו המספר לאנשי הקשר שלכם, ותהיו בקשר...